NINO HARATISVILI

A FÉNY HIÁNYA

EURÓPA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2026

www.alexandra.hu • www.moobius.hu
www.europakiado.hu

Tbiliszi, 1987

Az esti fény megcsillant a hajában. Sikerülnie kell, mindjárt átjut az akadályon. Teste teljes erejével a kerítésnek feszült, míg az már csak kevés ellenállást tanúsított, és végül egy kis sóhajjal megadta magát. Igen, ezen az akadályon nemcsak önmagáért, hanem hármunkért is át akarta verekedni magát, hogy számunkra, elválaszthatatlan társai számára is szabaddá tegye a kalandhoz vezető utat. Egy pillanatra elállt a lélegzetem. Tágra nyílt szemmel figyeltük a két világ határán álló barátnőnket: Dina egyik lába még az Angyal utca járdáján, míg a másikkal már átlépett a botanikus kert sötét belső udvarára; ott lebegett a megengedett és a tiltott között, az ismeretlen bizsergése és az ismerős monotóniája között, a hazavezető és a kockázatos út között. Ő, négyünk közül a legbátrabb, egy titkos világot tárt fel előttünk, melyhez egyedül ő tudta az utat, mert számára a kerítések nem képeztek akadályt. Ő, akinek az élete az ólmosan beteges, levegőért kapkodó évszázad utolsó évében egy tornagyűrű kötelén kellett, hogy végződjön.

De azon az éjszakán, még sok gyanútlan évvel a halála előtt, engem olyan varázslatos érzés töltött el, amit akkor nem is tudtam pontosan meghatározni. Ma talán kábulatnak nevezném – egy olyan ajándék, amely az életet kiszámíthatatlanná teszi; egy icipici rés, ami elég ritkán mutatkozik meg az utálatos hétköznapokban az élet megpróbáltatásai során, és lehetővé teszi az ember számára, hogy észrevegye, mennyi minden megbújik a megszokott mindennapok mögött, ha egyszerűen csak nyitva tartja a szemét, s elszakad a kényszerektől és megszokott mintáktól, hogy megtegye a döntő lépést. És anélkül, hogy pontosan tudtam volna, valahogy már akkor sejtettem, hogy ez a pillanat örökre belevéső dik az emlékezetembe, és idővel a boldogságérzet szimbólumává válik. Éreztem, hogy varázslatos volt ez a pillanat, s nem azért, mintha valami különleges történt volna, hanem mert az összetartozásunk egyszerűen olyan szétszakíthatatlan erővel ruházott fel bennünket, hogy többé semmilyen kihívástól nem riadtunk vissza.

Visszatartottam a lélegzetem, és figyeltem, ahogy Dina vidám, győzedelmes arckifejezéssel szétfeszíti a kerítést. Egy pillanatra én is úgy éreztem, hogy részese vagyok ennek, mint a vakmerőség királynője, uralkodója vagyok minden örömnek és boldogságnak, egy pillanatra én magam is ő voltam: Dina, az én semmitől vissza nem riadó barátnőm. És nemcsak én, hanem a többiek is érezték ezt a szabadságot, amely mintha fényes jövő ígéretét hordozta volna, mintha e mögött a rozsdás kerítés mögött egy egész világ várt volna arra, hogy felfedezzük és meghódítsuk, egy világ, mely a lábunk elé akart borulni.

Megközelítettük a botanikus kert régi kerítését, még mindig Dina varázsa alatt voltunk, ő pedig önelégülten nézett le ránk, mintha tapsot és elismerést várna azért, hogy a kételyeink ellenére igaza lett, és lehetővé teszi, hogy átjussunk azon az Angyal utcai rozsdamarta kerítésdarabon, hogy megkezdhessük régóta vágyott, nagy kalandunkat.

– Na, jöttök végre? – kiáltott át nekünk, mire egyikünk, már nem emlékszem, pontosan melyikünk, összeszorított ajkára téve mutatóujját aggodalmasan pisszegett. A magányos utcai lámpa fénye megvilágította Dina rozsdaporral pöttyözött arcát. Megtettem az első lépést, jobb lábamat lendítve legyőztem a félelmemet vagy izgalmamat, lehetetlen megmondani, pontosan mit is éreztem. Szorosan Dinához tapadtam, aki amennyire csak tudta, szétfeszítette nekem a kerítést. Az egyik kunkorodó és értelmetlenül kiálló dróthurokba beakadt a hajam, de gyorsan kiszabadítottam, és betántorogtam a belső udvarra. Dina mindezt egy elismerő fejbiccentéssel és a rá jellemző pajkos Dina-mosollyal nyugtázta. A kiállt bátorságpróbától felajzva odakiáltottam az utánam következőknek, hogy siessenek. Most én is Dina világának részévé váltam, a titkok és kalandok világának részévé, s így már én is önelégülten tekinthettem rájuk.

Hallani véltem Nene szívdobogását egészen az alagút bejáratáig, mely hatalmas szájként tátongott előttünk, mintha épp azt mondaná: Azt hiszitek, hogy minden félelmeteket legyőztétek, pedig a kísérteties dolgok még csak most kezdődnek, hiszen az én sötét betontestem telistele van patkányokkal, nem beszélve a veszélyes áramlatokról és rémálomszerű zörejekről.

Elfordultam a fekete betonlyuktól, és arra koncentráltam, hogy Nene és Ira mielőbb bejusson az udvarra. S bár az eleredő eső nem hatott rám éppen bátorítólag, elhessegettem az aggodalmamat, hogy a tényleges célunk eléréséig még milyen hosszú utat kell megtennünk.

Egy autó haladt el az úton. Nene ösztönösen leguggolt, mire Dina felnevetett.

– Biztos azt hiszi, hogy a bácsikája már keresi is, és ha nem találja meg azonnal, a nyakára küldi a hiénáit.

– Ne ijesztgesd még te is! – szólt rá Ira, négyünk közül a legjózanabb és leggyakorlatiasabb, az Úttörőpalota sakk-klubjának tagja, és az utolsó előtti transzkaukázusi Mi-Mikor-Hol kvízjáték csapatának győztese.

– Gyere, Nene! Ketten együtt sikerülni fog! – biztatta Ira szelíd nyomatékkal a hangjában, és megfogta Nene reszkető, nyirkos kezét. Aztán elsőként Nene hajlékony, puha testét tolta át a rácsok között, amit Dinával tartottunk nekik, és amikor Nene végre sikeresen átjutott, akkor Ira is követte őt.

– Sikerült! Na, olyan rettenetes volt, ti gyáva nyulak? – kérdezte Dina diadalittasan, és elengedte a kerítést, ami egy szánalmas csattanással visszacsapódott eredeti pozíciójába, és egy kis rezgés után elcsendesedett.

– Nagy bajunk lehet még ebből – ismételte Ira bizonytalanul, de aztán őt is elöntötte az eufória, ami segített eloszlatni minden aggodalmát. Ahogy elgondolkodva kémlelte az eget, mintha ott keresne térképet az előttünk álló túrához, egy kövér esőcsepp hullott a szemüvegére.

Azon a délutánon későn értem haza a matematikakorrepetálásról, amihez apám ragaszkodott, és amit kénytelen voltam egyik professzortársától igénybe venni (apám barátai mind professzorok vagy tudósok voltak). Dina már a konyhában várt rám. Annak leple alatt, hogy együtt csináljuk a házi feladatot, még egyszer át akartuk gondolni a menekülési tervünket. Ira és Nene csak később csatlakozna hozzánk, mert Irának sakkórája volt, Nenének pedig „óvintézkedéseket” kellett tennie, hogy este eljöhessen otthonról.

Most szakadt hátizsákjából Dina egy túlméretezett zseblámpát húzott elő, aminek láttán egy pillanatra elképedtünk.

– Ismerős, ugye? – grimaszolt Dina. – Igen, ez Beszóé, de biztos, hogy nem vette észre, és holnap reggel már vissza is adjuk neki.

Beszo az iskolánk pedellusa volt, és csodálkoztam, hogy tudta Dina elcsenni tőle a lámpát. Nene hangosan felnevetett, s mintha ez a nevetés lendületet adott volna neki, beszaladt a sötét alagútba. Mindhárman meglepve néztünk utána, mert ő volt a legfélénkebb közülünk. Nene óvatosságát a családi helyzete indokolta, mert volt egy hatalmaskodó és mindenütt jelen lévő, zsarnok bácsikája, akit a mi udvarunkban az emberek egymás között csak „egy alvilági maffiózónak" tartottak. Nene könnyelmű, naivitást sugárzó természete tökéletes ellentétben állt otthonának vasszigorú hierarchiájával, melyben a férfiak uralkodtak, az asszonyok pedig küzdelem nélkül megadták magukat a patriarchális rendszernek. De szerencsére Nene született derűs alkat volt, energiája és életvidámsága nem hagyta visszariadni semmiféle fenyegetéstől vagy büntetéstől.

Ira megtörölte a szemüvegét iskolai egyenruhájának kötényével, ami a rácsok közötti átmászás után már közel sem volt olyan patyolatfehér, mint eredetileg. Ira kötényét az anyja mindennap kimosta, kikeményítette, kivasalta, és olyan szorosan kötötte meg a lánya derekán, mint egy fűzőt, így míg a mi masnink a nap folyamán meglazult, Iráé példásan a helyén maradt. Mintha mindig készen állna, hátha felbukkan egy fényképész, aki fotót akar készíteni egy iskolás példaképről a *Komszomolszkaja Pravda* címlapjára.

Aztán Ira is futni kezdett, hogy utolérje Nenét. Emlékeim szerint Ira életében Nene volt az egyetlen ember, akiért egy pillanat alatt képes volt minden megfontoltságát és józanságát sutba dobni. Az, hogy Ira a késő esti és ráadásul teljesen meggondolatlan botanikus kerti kirándulásunkhoz csatlakozott, nagyrészt Nene spontán beleegyezésének volt köszönhető. Soha nem gondoltuk volna, hogy Nene ilyen könnyedén legyőzi a családjától való félelmét és az aggályait, s azonnal rábólint. Amikor előálltunk az ötlettel, és az iskolai nagyszünetben a gyerekzsivaj közepette kijelentette, hogy „természetesen ő is benne van a dologban",

hitetlenkedve néztünk egymásra, mire ő a következő negyedórában a sértett hercegnőt játszotta. Ez volt az egyik kedvenc szerepe. Ira minden kísérlete, hogy a „hülye ötletről" lebeszélje barátnőjét, kudarcba fulladt, így neki sem maradt más választása, mint fogcsikorgatva ugyan, de beleegyezni.

Számunkra érthetetlen okból Nene kezdettől fogva védelmezői ösztönt ébresztett a kissé koravén Irában. Mindig ott tartotta erős, fegyelmezett, óvó kezét Nene impulzív, csábító, kissé zavaros érzelmekkel teli feje felett, mintha minden pillanatban arra számítana, hogy Nene valami elővigyázatlanságot követ el, és ő azonnal ott teremhessen harcra készen. Most is utánaszaladt, hogy mellette legyen, amint az alagút bénító sötétségébe ér. Az eső egyre jobban rákezdett. Vállamra vetettem a hátizsákomat, és én is elindultam. Dina követett, és nem tudom már, mi miatt, de egyszerre felnevettünk. Talán a boldogság tette. Ennek a boldogságnak éretlenszilva-íze volt, és poros nyárizápor-illata, izgalom és gyanútlanság, valamint sok porcukorral megszórt előérzet.

Brüsszel, 2019

Félve lépek be a tekintélyes, díszes parkettával borított, néptelen terembe a késő délután tavaszi fényében. Abban a pillanatban zümmögve beindulnak a fényszórók. A fény rendben, állapítom meg fellélegezve. A képei pont ezt a fényt igénylik, ezt a titokzatos, visszafogott fényt, melyben megmutatkozhat a fekete-fehér képek hangsúlyossága, világosan kifejeződhet mondanivalójuk szigorúsága, nincs szükségük fényességre, mert még a félhomályból is megszólítják a nézőt, és a sötétségből is képesek világítani. Mély levegőt veszek. Le vagyok nyűgözve a két egymásba nyíló, hatalmas teremtől. Igen, ez valóban egy retrospektív kiállítás. Képeinek sokasága – köztük híresek és ikonikusak, de kevésbé ismertek is vagy eddig elzárva tartottak – itt összegyűjtve, ebben az idegen, kíváncsi városban, mely telis-tele van szecessziós épületekkel, tömött kávézókkal és bárokkal, egy város, mely metropolisz létére valamiféle meghittséget, kisvárosi jelleget sugároz.

Évekkel ezelőtt sok könnyelmű és gondtalan órát töltöttem itt. Ebben az épületben is jártam már egyszer, a művészeteknek ebben a tekintélyes és divatos palotájában. Norin hozott ide akkoriban, emlékszem, valami fura ázsiai filmet néztünk meg együtt, miközben nagyokat kuncogtunk, s később a habzó belga sörtől jól becsíptünk. Még ma is megmelengetik a szívemet az itteni emlékek, akár egy kis napsütés, amely szükség esetén fel tud villanyozni. Norinnal akkoriban a Királyi Múzeum pincéjében dolgoztunk, és annyira büszkék voltunk, hogy ezen az előkelő helyen mutathatjuk meg hozzáértésünket. Kezdőként Ensor maszkos képeivel bíztak meg bennünket, s alig tudtunk hinni a szerencsénknek. Az elvégzett munka után belevetettük magunkat a város éjszakai életének ölelő karjába, történetekkel szórakoztattuk egymást, és egyre szorosabb kapcsolat alakult ki közöttünk. Mennyi ideje is ennek? – töprengek a még mindig üres termekben, és közben áhítattal járkálok a számomra oly ismerős képek között, melyek ezen a helyen mégis olyan idegenül hatnak, annyira másnak látszanak, hogy szinte furcsa féltékenységet érzek. Mintha a hely megkérdőjelezné fájdalmasan bensőséges kapcsolatomat ezekkel a képekkel. Mert cirka egy órán belül mindkét terem megtelik exkluzív vendégek seregével, kígyózó sorok, a megnyitóra meghívott kiválasztottak, akik üdvözlik majd egymást, és a legkülönbözőbb nyelveken társalognak, és grúz bort kóstolgatva hallgatják majd a megnyitóbeszédeket. Én pedig viszontlátom azt a két embert, akik – a fotóművésszel együtt, akinek a tiszteletére itt összegyűltünk – az életemre a legnagyobb hatással voltak, jóban-rosszban. Azt a két, időközben középkorúvá lett nőt, akiket évek óta nem láttam, de akik mégis árnyékként követnek, bármerre is járok.

Továbbhaladok a képek előtt, de próbálom elkerülni, hogy igazán rájuk nézzek, igyekszem, hogy a múltam arcait csak futólag érintsem, sőt inkább megszökjek előlük. Még mindig van lehetőségem a menekülésre, igen, talán még most kellene visszafordulnom, talán hiba volt idejönnöm, hiszen ez nagyon megterhelő számomra, tartok tőle, hogy meghaladja az erőmet. Mindenki megértené. Ananóval tisztázhatom, hiszen ő hívott össze bennünket, és semmiféle kibúvót nem akart elfogadni, ő vett rá, hogy felszálljak a Brüsszelbe tartó járatra, sőt még

egy VIP-igazolványt is szerzett, amellyel egy órával a megnyitó előtt, mint különleges vendég, beléphetek. Telefonon is felhívott, „Jönnöd kell, mindhármatoknak el kell jönnie, kifogásnak helye nincs."

Talán most még időben távozhatok, mert nem tudom, kibírom-e mindazt, ami lavinaként zúdul majd rám az este folyamán. Annyira hosszú ideig sikerült megóvni a biztonságomat, szinte katonás fegyelemmel hárítottam el magamtól a történteket, és ahogy átsétálok ezeken a túlméretezett, elegáns termeken, ahol most még hangosan visszhangzanak a lépteim, igyekszem a minden oldalról rám törő emlékek hadát távol tartani magamtól.

De hát nem azért jöttem ide, hogy az ő hagyatékát ünnepeljem? Ami egyben azt is jelenti, hogy kiszolgáltassam magam. S ezt nem csak én tudom, ezzel ők ketten is tisztában vannak, ezért jövünk el minden ellenérzésünk és kétségünk ellenére, s hagyjuk figyelmen kívül a történteket. Adósai vagyunk ezzel neki is és saját magunknak is, ki kell bírnunk a viszontlátást és az emlékezést, mindazt, ami a fotókról mered ránk, és megköveteli a magáét. Talán ezért is jövünk egyedül. Anélkül, hogy tudnám, feltételezem, hogy mindhárman kíséret nélkül utaztunk Brüsszelbe – partner, gyerekek és barátok nélkül, akik megkönnyíthették volna a viszontlátást.

De most még egyedül vagyok itt, még elmenekülhetek. És mit számítana, ha utána hetet-havat összehordanának rólam, kit érdekel, ha ez az egyetlen lehetőségem. De aztán megakad a tekintetem egy díszes keretben lévő kis alakú képen, amit egy lenyűgözően vékony fénycső világít meg. Miért lóg ez a fénykép olyan elárvultan, magányosan egy ilyen nagy falon? A többi kép, amennyire érzékelem, mind sorozatot képez, ez az egy kivétel, és ahogy közelebb lépek hozzá, egyre világosabbá válik a jelentősége: ez az egyetlen fénykép, ami nem a saját felvétele, és a művészt is mutatja. A többi kép, ahol ő is szerepel, kivétel nélkül mind önkioldóval készült, művészien megkomponált, kihívó, szinte az elviselhetetlenségig lecsupaszított felvétel, a művész bensőjének kitárulkozása. De ennél a többihez képest kisebb képnél nincs szó művészetről, s még amatőr mércével sem túl jól sikerült, de van benne valami, amitől megborzongok, és egy pillanatra eláll a lélegzetem.

A képen mi vagyunk, négyen, s abban a formában mutat bennünket, amilyenek voltunk, amiből lettünk, olyasvalami ez, mint az eredet, a tojás, amiből együtt bújtunk ki. Ott állunk életünk küszöbén, a barátságunk kezdetén, ami sokat követelt tőlünk, amiről még magunk sem tudunk, még nem tudjuk, milyen lapokat oszt nekünk az élet, még nem kezdődött el a játszma, még szabadok vagyunk, s kívánhatunk bármit.

A fényképnek, ami valamiféle prológusként szolgál ezen a kiállításon, nincs a többihez hasonló, hatásos címe, csak egyszerűen a felvétel helye és ideje: *Tbiliszi, 1987.* Megigézve állok előtte, nem tudok elmozdulni, képek sorjáznak a fejemben, s én hagyom magam elsodorni, nincs értelme küzdeni ellenük, olyan elementáris erővel hatnak rám. Tehetetlen vagyok, hirtelen ismét gyerek vagyok, az a gyerek, aki a fotóról néz rám.

Minél hosszabban nézem ezt a kis fekete-fehér felvételt, teljesen egyedül az egész, fenséges teremben, annál biztosabb vagyok abban, hogy ez azon a napon készült, amikor betörtünk a botanikus kertbe, abban a különleges pillanatban, amikor életemben először éreztem a boldogságot a tenyeremen, a térdkalácsomon, a köldökömön és a szempillámon. Csak azon csodálkozom, hogy miért pont ezt a fotót választották a kiállítás szimbolikus előszavának. Anano a művész húgaként és hagyatékának kezelőjeként egyben ennek a kiállításnak a tanácsadója is, ahogy egy hónappal ezelőtt büszkén mesélte nekem. Ő hozhatta ezt a döntést. Honnan tudott ennek a napnak a különlegességéről? Vajon a nővére mesélte neki?

Az is különös számomra, hogy ez a felvétel emlékeim szerint a mi lakásunkban készült, apám készítette, aki valójában sohasem fényképezett bennünket, legfeljebb időnként elvonszolt engem és a bátyámat egy fényképészhez. De valamilyen okból ezen a napon nálunk gyűltünk össze, a konyhában, és akkor elővette a fényképezőgépet. Semmiképp sem anyám gyűlölt Leica gépét, ami ekkor még apám szobájának sötét zugában lapult. Ez talán a nagyanyáim öreg Lubitel vagy Szmena gépével készült, amelyikben véletlenül épp volt film.

A képen mi vagyunk négyen azon a délutánon, amikor a kalandunkat tervezzük, és az asztal fölé hajolva lázas beszélgetésbe merülünk,

van, amelyikünk kicsit félve, de Dina teljes eufóriában, készen a nagy bátorságpróbára. Apám olyan szórakoztatónak találhatta a látványunkat, hogy szükségét érezte annak, hogy imádott munkáját félbeszakítva előkapja a fényképezőgépet.

Ira túl józan volt az ilyesmihez, Nene túl óvatos, még ha mást sem csinált a tanórák alatt, mint álmodozott szabadságról és mindenről, amivel azt elérhetné, és mindenekelőtt a szerelemről, egy túl romantikus, cukormázas, filmek által megfertőzött, lélegzetelállító szerelemről. Bennem mindebből semmi sem volt, ingadoztam Dina szabadságvágya, Ira józansága és Nene álmodozása között, és így lettem én ebben a konstellációban a kezdetektől fogva az örökös közvetítő, a kiegyensúlyozottságra törekvő, mintha én lettem volna barátságunkban a mérleg nyelve.

Dina ötlötte ki ezt a tervet, ő, a tűznyelő, ahogy néha neveztem, akinek a legtöbb iskolai eltiltása volt, és aki minden megrovást, amit a felnőttektől kapott a határok átlépése miatt, egy kacsintással nyugtázott. Mit érdekelték őt a figyelmeztetések, a szülői értekezletek, ahol az anyjának el kellett viselnie a többi szülő megvető pillantását, és a tanárnő fejcsóválását és mély sóhajait. Ezek a büntetések egy olyan világból jöttek, ahol az emberek fegyelmezett és lázadó, okos és buta, jó és rossz kategóriákra szorítkoztak. Dina világában ilyen kategóriák nem léteztek. Az ő világában csak az izgalmas és unalmas, érdekes és érdektelen, szokatlan és megszokott fogalmak szerepeltek. És ha valaki őt ténylegesen meg akarta volna büntetni, akkor annak az ő mércéit kellett volna követnie, és az ő kategóriáiból kellett volna megfelelőt találnia, de szerencsére úgy tűnt, hogy a felnőttek világának azokhoz nincs hozzáférése, s így senki és semmi sem tudta őt feltartóztatni. Hogy Dina az iskolai tanulmányait végül is egész elfogadható eredménnyel zárta, az szerintem kizárólag az igazgatónő együttérzésének volt köszönhető Dina egyedülálló anyjával szemben. Dina kíváncsisága elől semmi sem volt biztonságban, ez a kíváncsiság volt a motorja, az iránytűje, amit tévedhetetlenül követett. Mindent, ami a fantáziájában felvillant, mindent, ami kellően idegennek és vonzónak tűnt, azt tanulmányoznia kellett, ki kellett próbálnia, minden határ csak arra szolgált, hogy

átlépje, minden akadály csak arra, hogy legyőzze. És az erő, ami eközben elöntötte, olyan volt, mint az orkán, lehetetlen volt neki ellenállni, magával ragadott bennünket is, mint a hurrikán a távoli Kansasben Dorothyt és Totót az *Óz, a csodák csodájá*-ban – vicces, hogy ez volt az egyike azoknak az amerikai gyerekkönyveknek, amelyek nálunk nem minősültek „kapitalista szemétnek", és ezért számunkra is hozzáférhetőek voltak.

De én voltam a legkevésbé immunis a szélviharára. Én voltam a leghűségesebb követője, a leglojálisabb társa, minden csodaországába, akár Ózéba is követtem volna, sőt talán még messzebb is. Attól a naptól kezdve, hogy megismerkedtünk, ellenállhatatlan vonzalmat éreztem iránta, megfertőzött a kíváncsiságával, kritikátlanul „beleszerettem". Nem mintha belőlem hiányzott volna a hajtóerő vagy a felfedezési kényszer, még csak különösebben jól nevelt vagy engedelmes sem voltam, és a fantáziám is meglehetősen élénk volt. De Dina felfedező túrái sokkal távolabbra vezettek, mint amit én magamtól megtettem volna.

Természetesen a botanikus kerti kaland is az ő ötlete volt.

Négyesben száguldottunk keresztül az alagúton nevetve, Dina zseblámpájának fénye rángatózva villódzott a folyosón, árnyékaink szédítő táncot jártak a nyirkos betonfalakon. A tbiliszi gyerekek körében minden hátborzongató történet kulisszájául az alagút szolgált, feltehetően a második világháborúban óvóhelynek építették, amikor úgy hírlett, hogy a fasiszták elérték az Elbruszt. Az alagút végtelennek tűnt, de mezítelen lábunk legyőzte a félelmünket, és a hangunk visszhangja felelt nekünk, erősített bennünket a szándékunkban, a lényeg, hogy ne álljunk meg, hogy a sötétség és a félelmetes zajok ne keltsenek újra félelmet bennünk. Nene volt a legizgatottabb, elképedve a saját vakmerőségétől, éles, kirobbanó nevetése minket is megfertőzött, és úgy tűnt, hogy életre keltette ezt a minket körülvevő végtelen ürességet. A nevetés egyre gyorsabban sodort minket magával, egyre felszabadultabbak voltunk, mire végül zihálva, izzadtan és büszkén elértük az alagút másik végét, és kiléptünk a nyári zivatarba.

Hatalmas cseppekben esett, és másodpercek alatt csuromvizes lett az egyenruhánk, a kötényünk és a hajunk, de meleg volt, és nem törőd-

tünk vele, a váratlan júniusi hőség és a bátorságunk megóvott bennünket mindentől. Nene levetette magát a földre, és levegő után kapkodott. Ira előrehajolt, kezével a térdére támaszkodott, én az alagút kijáratának dőltem, és mélyeket lélegeztem. De Dina nem állt meg, mintha belőle sohasem fogyna ki a szusz, mintha a tüdeje elérhetetlen sebességekre és végtelen utakra lenne képes. Kitárta a karját, és belevetette magát az esőtengerbe, a botanikus kert dús növényzetének zöldjébe, a meleg júniusi levegőbe és a vízesés robajába, amit már tisztán hallottunk.

– Gyertek már, mindjárt ott leszünk, mozgás! – biztatott bennünket, és zseblámpájával az arcunkba világított.

– Várj egy kicsit, nekem muszáj… muszáj egy kicsit… – zihálta Nene, és Ira úgy csóválta a fejét, mint aki újra csak bosszankodni tud barátnője felelőtlenségén, aki minden veszélyt figyelmen kívül hagyva csatlakozott hozzánk.

A cél a kert közepén lévő kis vízesés volt. A medencéje épp elég mély ahhoz, hogy a sziklákról beleugorhasson az ember, és nyaranta látni lehetett, ahogy ismerős fiúk a környékről szaltót ugrottak. Eddig mindig csak irigykedve néztük őket, mert a mi botanikus kerti látogatásainkon vagy volt velünk tanár, mert iskolai kiránduláson voltunk, vagy a pénztártól elkísért minket egy alkalmazott, aki ügyelt arra, hogy semmi szabálytalanság ne történhessen, ami az állásába kerülne.

Miután lélegzethez jutottunk, még mindig zihálva ugyan, de elindultunk a vízesés irányába, átverekedve magunkat a kert dús növényzetén a halvány holdfényben. Arcunk, hajunk, ruhánk és a táskánk csuromvíz volt az esőtől, és minden lépésünk nyomot hagyott a földön. Dina zseblámpája újra meg újra felvillant előttünk, s időnként hallottuk lelkes kiáltásait, mintha úgy érezte volna, hogy biztatnia kell bennünket, hogy már csak pár lépés a cél, s nehogy az utolsó métereken visszafordduljunk.

Ira kézen fogta Nenét, aki nagyon kimerültnek és rémültnek tűnt, mint akit hirtelen elhagyott a bátorsága, amint az alagutat magunk mögött hagytuk. Mint két öreg hölgy, úgy futottak egymás mellett. Valami mélyen megérintett abban, ahogy Ira vonszolta magával Nenét, ahogy vigyázott rá, ügyelt finom lábaira, nehogy megbotoljanak, puha kezére,

nehogy egy kiálló ág megkarcolja, apró, rózsás, formás alakjára, babafinomságú bőrére, az egyenruhában is kigömbölyödő mellére. Míg Ira és én még nagyon laposak voltunk, Dina és Nene már jócskán kezdett nőiesedni: Dina ügyet sem vetve rá, elképesztő közönyösséggel, míg Nene látható büszkeséggel, előre örvendezve nővé válásán, csodás búzaszőke copfjával, nedvesen csillogó, világoskék szemével, mely minden szentimentális gondolat hatására még nedvesebbé vált. Egy pillanatra megálltam, előreengedtem őket, hogy jobban megcsodálhassam összetartozásuk sérthetetlenségét.

Kiértünk a tisztásra, a bokrok mögül egy tarka virágokkal borított rét tárult elénk, és balra megpillantottuk a kis medencét, ami az évek során a vízesés alatt képződött, hallottuk a vízesés szüntelen zúgását, láttuk, ahogy a vízsugár lezúdul a magasból, és földbe gyökerezett a lábunk.

Dinát kerestem, a zseblámpája és a hátizsákja a medence szélén árválkodott, mert neki nyoma veszett. Kiáltoztam a nevét, de a hangomat elnyomta a víz zúgása. Ira csatlakozott hozzám. Egyre csak kiáltoztunk, mígnem egyszer csak meghallottuk Dina diadalittas visítását, és felpillantottunk. Az eső és a sötétség ellenére sikerült neki felmászni a sziklára. Ott állt a vízesés felett, mintha ő lenne ennek a helynek a tekintélyes uralkodója.

– Hogy a csudába jutott fel? – szakadt ki Nenéből, és Ira sokatmondóan rázta a fejét. Én felnéztem Dinára, és megnyugodtam, mert tudtam, ha neki sikerült, akkor nekem is fog. Elvisz bennünket a célhoz, és amíg ott van a közelemben, nincs okom félni.

– Gyertek fel ide! – üvöltötte bele az éjszakába, és én kezdtem levetni magamról a nedvesen rám tapadó ruhát, a csuromvizes zoknit és cipőt. A fehér, „péntek" feliratú pamutbugyimban, amit apám vett „hetes csomagolásban" egy kongresszusi útján Varsóban, Prágában vagy Szófiában, felemeltem a földről a cél nélkül világító zseblámpát, Ira kezébe nyomtam, és megkértem, hogy világítsa meg nekem az utat, s készen álltam arra, hogy felmásszak a sziklára, ebben a nevetséges bugyiban, amit sohasem a megfelelő napon viseltem.

Fájt a lábam, kis kövek szabdalták a sarkamat, de csak Dina kitárt karját láttam magam előtt, ahogy ott fent áll, és rám vár. Utat törtem

az ágak között, erősen beléjük kapaszkodtam, és a szikla kiszögelléseibe, igyekeztem felfelé. Párszor visszacsúsztam, majd kiugrott a szívem, de gyorsan újra nekirugaszkodtam. A zseblámpa fénye csak részben világította meg azokat a helyeket, ahova léptem, s éreztem Ira és Nene aggódó tekintetét a hátamon, úgyhogy igyekeztem úgy tenni, mintha könnyű lenne a feljutás. Aztán megláttam Dina kezét, s nagy örömmel belekapaszkodtam. Ő felhúzott, és már ott is álltam mellette. Ő időközben levette az egyenruháját és a cipőjét, és nevetve dobta le a lányokhoz.

– Készen állsz? – kérdezte, és kicsit erősebben megszorította a kezem. Kihúztam magam, vállvetve álltunk ott; a kis, meredő mellek a szinte színtelen mellbimbókkal idegenül hatottak az amúgy oly ismerős testén. Bólintottam, és tettem még egy lépést előre. Nem néztem le, inkább felfelé. Az ég fekete volt, de felismertem a Göncölszekeret, amiről apám annyit mesélt. Úgy tűnt, jóváhagyólag figyel minket. Kézenfogva, lábujjhegyen tapogatóztunk a szikla széle felé, előrehajoltunk, még jobban szorítottuk egymás kezét, és felugrottunk a magasba, hogy azonnal zuhanni kezdjünk a mélybe.